

BUTLLETÍ ELECTRÒNIC DE LA SOCIETAT CATALANA DE CIÈNCIA-FICCIÓ I FANTASIA

Gener - Febrer 2011. Número 26

EDITORIAL

2011, UN NOMBRE PRIMER

Encetem un any especial, un any potser cabalístic: el 2011. L'encetem amb aquella barreja d'esperança i d'incertesa amb què encetem cada nou any. Des de molt antic els nombres primers han provocat un interès ben especial en tot aquell que s'ha entretingut a estudiar-los. A l'època de Pitàgores els atribuïen propietats místiques i màgiques perquè es pensava que d'alguna manera tenien poder per a governar el món. Aquest 2011 és un nombre primer, esperem que sigui cert que tindrà algun poder i que els fets us/ens seran favorables.

Tossuts com són ens hem entestat a tirar endavant aquest Butlletí malgrat tots els entrebancs que se'ns planten pel camí, un camí que no és de roses, per cert. La nostra il·lusió era poder fer un número mensual, però no ha pogut ser. No passen tantes coses, ni es publiquen tants llibres de ciència-ficció en català, ni malauradament se celebren tants actes relacionats amb el gènere que ens agrada com per a poder omplir dotze butlletins l'any. Per això el consell de redacció del nostre Butlletí ha decidit, de moment, convertir-lo en trimestral i fer una crida a la participació de tots els membres de la SCCFF a fi de poder mantenir un cert gruix de contingut i un nivell de qualitat exigible.

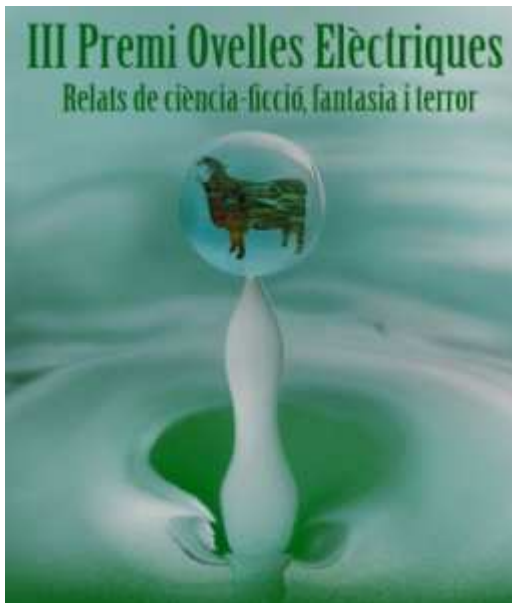
A partir d'ara farem coincidir els nostres butlletins amb les estacions de l'any de les latituds temperades, una mena d'homenatge a una de tantes coses que els humans i l'escalfament global acabarem per fer desaparèixer. Una situació climàtica que hauria fet les delícies dels ciència-ficcionaris de no fa pas tants anys...

Ens llegirem a la primavera.

Feliç any nou... i que la força ens acompanyi!

NOTICIES

CONVOCAT EL III PREMI "OVELLES ELÈCTRIQUES" DE RELATS DE CIÈNCIA-FICCIÓ, FANTASIA I TERROR

Ens volem fer ressó d'aquesta convocatòria que ja arriba a la tercera edició, i que pot interessar-vos si, a més de ser amants del gènere sou amants de la ploma.

BASES

1.- S'estableixen tres categories: millor relat en català, millor relat en castellà i millor relat presentat per un autor menor de 16 anys.

2.- Els relats hauran de ser originals i inèdits* amb una extensió mínima de 1.000 paraules i màxima de

2.500.

3.- La temàtica dels relats haurà de ser la ciència-ficció, la fantasia i el terror.

4.- S'acceptarà un màxim de dos relats per autor.

5.- S'hauran d'enviar dos arxius de text en format .doc al correu electrònic: ovelleselectriques(arrova)gmail.com com a arxius adjunts amb el següent assumpte: III Premi Ovelles Elèctriques. El primer arxiu adjunt contindrà només el relat, el títol del relat i el pseudònim escollit. El segon arxiu adjunt contindrà la plica, on s'haurà d'incloure forçosament: títol, pseudònim, nom complet i data de naixement de l'autor, adreça completa i telèfon de contacte. Es confirmarà la recepció dels relats.

6.- El jurat estarà format per autors i/o experts en el gènere fantàstic en qualsevol de les seves temàtiques (ciència-ficció, fantasia o terror) i àrees (literatura, cinema, còmic...).

7.- Els autors dels relats guanyadors i finalistes donen el seu consentiment a publicar via web o en paper els seus relats en versió original o traduïda, sense que això impedeixi que l'autor els pugui difondre en altres mitjans.

8.- Els drets de les obres seguiran essent en tot moment propietat dels seus autors.

9.- L'àmbit del concurs es limita al territori espanyol peninsular.

10.- L'enviament dels relats suposa l'acceptació de les bases. L'organització del premi dirimirà qualsevol eventualitat que no hi estigui prevista.

Termini de presentació dels relats: 31 de GENER de 2011

Publicació dels relats finalistes: 20 de MARÇ de 2011

Veredictes: 10 d'ABRIL de 2011

DOTACIÓ:

Millor relat en català: lot de llibres valorat en 375 euros + 10 codis filmin

Millor relat en castellà: lot de llibres valorat en 375 euros + 10 codis filmin

Accèssit (català o castellà): lot de llibres valorat en 250 euros + 5 codis filmin

Millor relat autor menor de 16 anys: lot de llibres valorat en 200 euros

ATORGATS ELS PREMIS UPC 2010

L'escriptor i biòleg cubà José Miguel Sánchez Gómez, més conegut com a Yoss, ha guanyat l'edició d'enguany dels premis UPC després de 18 anys consecutius de participar-hi. L'obra guanyadora, *Super Extra Grande*, tracta sobre les aventures d'un veterinari que, una mica acomplexat per la seva estatura fora del corrent decideix especialitzar-se en organismes especialment grans de tota la

galàxia tractades des d'un punt de vista divertit, paradoxal i, fins i tot un punt escatològic.

L'única representació en llengua catalana al palmarès ha estat la menció especial destinada a personal relacionat amb la UPC que s'ha endut Joaquim Casal i Fàbrega, professor del Departament d'Enginyeria Química, amb la seva obra *Una recerca en dos temps*, una obra ambientada en el món universitari en la qual, un doctorand troba entaforada a la biblioteca del seu departament, una memòria escrita per un antic

professor que coincideix de forma sorprenent amb la tesi doctoral que ell mateix està elaborant.

ACTA DEL JURAT

El jurat del PREMI UPC DE CIÈNCIA FICCIO 2010, reunit a la seu del Consell Social el 29 d'octubre 2010 per deliberar sobre el lliurament dels premis, ha decidit atorgar:

El 1r. premi de 6.000 EUROS, a l'obra *Super extra grande*, de José Miguel Sánchez Gómez (Yoss), La Habana, Cuba

La Menció especial de 1.500 EUROS, a l'obra *La caja cúbica*, de Juan Miguel Aguilera Baixauli, València, Espanya

i vol fer constar l'èxit de participació d'aquesta 20a. convocatòria internacional (78 obres rebudes) i fer menció de les següents obres per ordre d'apreciació:

Becoming One With The Ghosts, de Kristine Kathryn Rusch, Lincoln City, USA

El clon de Borges, de Campo Ricardo Burgos López, Bogotà, Colòmbia

El alma del Kobold, de Pedro Domingo Mutiñó (Domingo Santos), Saragossa, Espanya

El jurat ha decidit atorgar la Menció UPC de 1.500 EUROS a l'obra, *Una recerca en dos temps*, de Joaquim Casal i Fàbrega, Barcelona, Espanya

Lluís Anglada, Miquel Barceló, Jordi José, Josep Casanovas i Manuel Moreno.

Peu de la foto:

Joaquím Casal (segon per l'esquerra) i Yoss (cinquè) en l'acte d'entrega dels premis.

JORDI DE MANUEL GUANYA L'ICTINEU DE NOVEL·LA EN CATALÀ

El nostre company membre de la SCCFF Jordi de Manuel, ha estat el flamant guanyador de la segona edició del premi Ictineu a la millor novel·la escrita en català per la seva obra *Mans lliures* publicada per edicions 62 dins la seva col·lecció "El balancí" i que va ser ressenyada puntualment en el número 15 d'aquest mateix Butlletí. *Mans lliures* forma part del conjunt de novel·les

ambientades a la ciutat de Barcelona i protagonitzades per l'inspector Marc Sergiot, totes elles a cavall entre la novel·la negra i la de CF. De fet, aquesta obra ha estat finalista de sengles premis dels dos gèneres.

Visiblement satisfet, de Manuel va declarar als mitjans que havia estat una veritable sorpresa el fet de guanyar aquest premi i afegí que el gènere permet explorar moltes coses socials, personals que en el fons la literatura és això, explorar la naturalesa humana, i se sent molt còmode fent-ho".

El mateix autor va fer arribar una nota a la llista de correu de la SCCFF que creiem oportú de divulgar (amb el seu permís, naturalment):

"Amb la sorpresa i l'emoció m'he oblidat d'agrair i reconèixer als companys de les Ter-Cat per l'impuls que estan donant, amb les seves iniciatives, a la ciència-ficció d'aquest país.

Ara, amb la placa del premi davant meu, voldria dedicar-lo amb molta humilitat al company Antoni Munné-Jordà. El potser és el motor amb més cavalls de potència de la ciència-ficció catalana, encara que ara malauradament estigui en situació de ralenti".

Felicitem en Jordi de Manuel i li desitgem tota mena d'èxits en el futur.

Trobareu més informació sobre la resta dels premis [lctineu](#) i l'acte d'entrega a la secció [CRÒNICA](#).

EL RUYRA PER AL TÀNDEM ROIG-MACIP (o viceversa)

I un altre premi que afecta la SCCFF!

Els nostres Zipi i Zape particulars, en Salvador Macip i en Sebastià Roig, han volgut repetir l'experiència de l'escriptura a quatre mans que van estrenar amb *Mugrons de Titani* i que els va valer el X Premi de Literatura Eròtica de la Vall d'Albaida ara fa cinc anys, per a endur-se aquest cop el

Joaquim Ruyra de literatura juvenil que forma part dels guardons que s'entreguen durant la Nit de Santa Llúcia amb la seva novel·la *Ullals*.

Ullals, que malgrat l'època en que ens movem no fa referència a vampirs sinó a senglars, és un thriller trepidant, ple de fantasia i terror inspirat en una notícia publicada el 2006 i que parlava d'uns presumptes maltractaments patits per uns nois estrangers en un reformatori situat a Sant Llorenç de la Muga, a l'Alt Empordà. La novel·la barreja gèneres com el western, el terror de sèrie B, el *thriller* i, per què no? compta amb algunes al·lusions que faran feliços als amants de la Ciència-ficció. Es preveu que el llibre estarà a l'abast pel proper Sant Jordi.

La resta de guardonats a la Nit de Santa Llúcia han estat Ramon Solsona que s'ha endut el Sant Jordi de novel·la amb *L'home de la maleta*, Alba Dedeu que ha guanyat el Mercè Rodoreda de contes i narracions amb el seu recull de contes *Gats al parc*, David Nel·lo que ha obtingut el Folch i Torres de novel·la infantil amb *Ludwig i Frank* i M. Rosa Font que ha estat reconeguda amb el Carles Riba de poesia per la seva obra *Un lloc a l'ombra*. A tots ells moltíssimes felicitats.

Peu de la foto: David Nel·lo, Salvador Macip i Sebastià Roig amb l'agent literària Carlota Torrents a la festa d'entrega dels premis (Fotografia gentilesa de Sebastià Roig)

L'olor de la pluja al Club de lectura Virtual

Dins les activitats del Club de lectura virtual de les Biblioteques de Barcelona, està previst per al dia 18 de gener el xat de cloenda de la lectura proposada per al mes en curs: *L'olor de la pluja* de Jordi de Manuel, novel·la publicada l'any 2006 que va ser puntualment ressenyada al nostre butlletí número 2.

En un futur no gens llunyà milers de persones arriben diàriament a Barcelona fugint de la sequera. A la franja costanera, on s'han instal·lat els campaments per als refugiats, la situació és insostenible. Damià Darder i la seva filla adolescent, Sara, són fugitius de la sequera que intenten sobreviure en una ciutat on l'aigua és el bé més preuat.

El bioquímic i ambientòleg Arnau Salord, conjuntament amb el meteoròleg israelià Pinkhas Lubens, descobreix la clau que explica la manca de pluja, però un fet casual posa el secret en mans de Ricard Coll, un tècnic informàtic que vol treure'n profit. Una mort absurda, aparentment provocada per un accident fortuït, és investigada per l'inspector Marc Sergiot, un policia marginat a punt de jubilar-se que troba indicis d'un assassinat.

Amb la ciutat de Barcelona com a escenari principal, la novel·la avança en diferents fronts que es troben i s'allunyen al llarg d'una història on l'amor, la gelosia, l'ambició i la ciència juguen un paper decisiu.

El Club de lectura virtual és una iniciativa oberta a tothom (prèvia inscripció) que funciona exactament igual que qualsevol club de lectura amb la diferència que no hi ha cap mena de sessió presencial. Mensualment es proposa una lectura i durant el temps establert per llegir el llibre, les persones inscrites disposen de diversos materials de suport, que ajuden a entendre i contextualitzar l'obra escollida i, a més, tenen accés a un fòrum on plantejar dubtes, expressar opinions i compartir amb els companys l'experiència de la lectura col·lectiva. El xat de cloenda, que compta amb l'ajut d'un moderador o conductor, té aproximadament una hora de durada durant la qual els lectors poden fer preguntes a l'autor. Finalment, els materials de suport i la transcripció del xat queden a disposició de tots els internautes a l'arxiu de llibres anteriors i els inscrits comencen la lectura d'un nou llibre. Una interessant iniciativa de les Biblioteques de Barcelona que es va endegar fa més de cinc anys i que ja porta comentada una seixantena llarga de llibres. Més informació a <http://www.clubdelectura.net>.

CRÓNICA

La biblioteca Tecla Sala de l'Hospitalet del Llobregat va ser el marc el passat dissabte 27 de novembre i dins de la dissetena Ter-Cat, de la proclamació de la segona edició dels Premis Ictineu corresponent a l'any 2010 i atorgats a les millors obres fantàstiques publicades l'any anterior per votació popular en una primera fase, i en votació restringida a membres de les Ter-Cat i de la SCCFF en la segona.

L'acte, resultà extraordinàriament amè i

fou presentat amb grans dosis d'humor i aparent improvisació pel periodista Josep Lluís Blàzquez que ja ho va fer en l'edició passada. El públic, totalment entregat, va mostrar-se molt participatiu i va jugar un paper fonamental en l'èxit de la reunió.

Els guanyadors de les quatre categories convocades van ser els següents:

Millor novel·la fantàstica escrita en català per a *Mans lliures* de Jordi de Manuel publicada per Edicions 62. una novel·la de política-ficció emmarcada en l'assassinat d'un candidat a la presidència de Catalunya que promou la independència com a via política.

Millor novel·la fantàstica traduïda al català per a *Collita negra* de Susana Vallejo editada per Edebé. És tracta de la segona part de tetralogia Porta Coeli sobre l'existència d'un univers paral·lel i l'enigma del llibre que li dóna accés.

Millor conte fantàstic escrit en català per a "Descodificació aberrant" de Sònia Boj que aparegué al número 2 de la revista Catarsi. Un conte que barreja el sexe i les intel·ligències artificials fins a límits malsans.

Millor conte fantàstic traduït al català per a "Un reflex en la mirada" de Susana Vallejo, o de com un simple cita pot esdevenir una barreja sublim entre seducció i antropofàgia que també aparegué al mateix número de la citada revista.

Durant la jornada tingué lloc, a més, la presentació oficial del quart número de la revista Catarsi, a càrrec d'un dels seus editors, Pep Burillo. Aquesta entrega de Catarsi és un número extraordinari íntegrament dedicat a l'obra de l'escriptor basc, Jose Antonio Cotrina. La revista, una de les dues úniques publicacions en català de relats de gènere fantàstic es pot trobar a les llibreries habituals, o via bé via internet tant en format paper com digital.

L'acte es va cloure amb un dinar que va comptar amb la presència de gairebé tots els premis i amb una nombrosa representació del públic assistent.

Peu per a la foto que acompanya l'article:

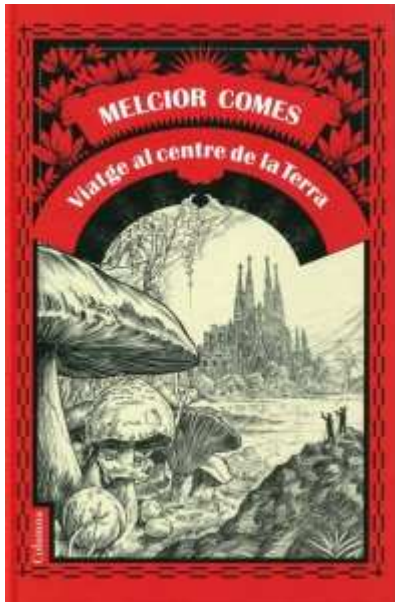
Fotografia dels guanyadors cedida per Carles Quintana.

LLIBRES

Viatge al centre de la terra

Melcior Comes

Columna, Barcelona 2010

L'any 1864 Jules Verne va escriure *Viatge al centre de la terra*. La història se centra en un professor que, juntament amb el seu nebot, i acompanyats per un guia, entren en un volcà islandès buscant el centre de la terra. El 2010, Melcior Comes agafa en préstec el títol de l'escriptor francès per explicar-nos una aventura d'un altra mena.

Melcior Comes, nascut a Sa Pobla ha arribat al mon literari de la mà de quatre premis, un per cadascuna de les seves noveles, cosa que té el seu mèrit. La darrera novel·la, *Viatge al centre de la terra*, no es una obra de ciència ficció, pròpiament, sinó que és una sàtira política o si, voleu, una reflexió sobre un país, el nostre, amb Sagrada Família

inclosa. I amb l'afegitó de diverses patums anant amunt i avall de la història perquè a més dels personatges ficticis n'apareixen a la novel·la d'altres de reals com el president Montilla i Joan Laporta.

El narrador protagonista, Andreu Andrada, és un periodista cínic i sense manies; en canvi, el seu pare és tot el contrari, un intel·lectual de prestigi que està convençut que el centre de la Terra no és a Islàndia -tal com pensava Jules Verne-, sinó a Barcelona, sota d'una làpida de la cripta de la Sagrada Família.

En la novel·la de l'escriptor mallorquí Melcior Comes no arribem a gaudir d'un viatge a les profunditats, sinó que ens quedem a l'escorça d'aquesta nostra "tan salvatge terra" com deia l'Espriu. Al text de la contraportada llegim: "El centre de la Terra: ¿al·legoria de salvació o d'extinció? Aquesta és una novel·la sobre la meravella i el desencís, sobre les possibilitats d'assumir els propis somnis personals i col·lectius".

Viatge al centre de la terra és una novel·la, de bon llegir, ben escrita que no trobareu als prestatges de ciència ficció, si no és per un error del llibreter. Cosa que, tampoc no és impossible: jo he trobat *Meditacions del desert* de Gaziell a l'apartat de "Viatges", d'una prestigiosa llibreria. I aquí rau potser l'inconvenient de la novel·la d'en Comes, en el títol i en la portada d'estètica molt verniana. Be, encara que sigui de trascantó la seva novel·la té alguna cosa de literatura especulativa. Però no hi busqueu ni al professor Otto Lidenbrok, ni el seu escèptic nebot Axel.

MG

L'any de la plaga

Marc Pastor

La Magrana, Barcelona 2010

Marc Pastor (Barcelona, 1977), guanyador del I Premi Crims de Tinta amb *La mala dona* (la Magrana) i autor també d'una novel·la anterior, *Montecristo*, publica ara *L'any de la plaga*, una novel·la d'intriga, de ciència-ficció i terror que ell mateix qualifica de '*thriller* pre-apocalípic'

Quan comença a novel·la coneixem Víctor Negro el protagonista de la història, un treballador social a qui ha deixat la novia i que passa un estiu calorós a Barcelona. La situació de seguida es complica quan algunes persones grans, amb les que el protagonista te tractes per la seva feina, comencen a suïcidar-se i, ben aviat, la gent del seu voltant comença a comportar-se d'una manera estranya. Què està passant? ens preguntem amb el protagonista. Marc Pastor ha escrit la novel·la en primera persona, de manera que el lector coneix el que va succeint a mesura que se n'assabenta el narrador.

A l'obra hi ha constants referències cinematogràfiques, televisives i musicals que ajuden a crear l'atmosfera de la novel·la, i descriuen situacions i sensacions, de manera poc usual. Aquestes referències són una arma de doble tall, per un costat poden entrebancar i despistar al lector que no les tingui com a seves i, per l'altra, fan còmplice al lector que s'hi identifiqui.

Marc Pastor va declarar que l'embrió d'aquesta novel·la es remunta a la primera vegada que va veure la pel·lícula *La invasión de los ultracuerpos* i de com el va terroritzar. "La por tan atàvica de quedar-se sol, de perdre a tothom a qui estimes, és molt poderosa. Jo també volia explicar aquella història d'extraterrestres que suplanten persones", explica l'autor.

Potser un dels retrets que es podria fer a la novel·la és la poca càrrega emocional que tot plegat aconsegueix encomanar, la sensació d'estar fora de la narració, tot i la seva truculència. Però llegir una novel·la sempre és entrar o no entrar una mena de joc, i hi ha tantes interpretacions com jugadors, tantes lectures com lectors.

En un altre ordre de coses i, per sobre de tot, cal felicitar-se de l'aparició d'aquesta novel·la que aconsegueix normalitzar la literatura catalana de gènere, com ho va fer en el seu moment *La pell freda* de Sánchez Pinyol.

En resum, *L'any de la plaga* és un llibre interessant per a estar al dia del vessant més

estimulant de la nostra literatura.

MG

Extractes del Manual de Supervivència Estel·lar, volum n° 1,

Jordi Gort

Autoedicions Catalanes, 2010

Amb aquest volum número 1, Jordi Gort, inicia la publicació dels *Extractes del Manual de Supervivència Estel·lar*. L'autor que crea i il·lustra mons fantàstics és un artesà de cap a peus. Dibuixa i redacta els textos que escenifiquen les diverses il·lustracions, capítol a capítol, els imprimeix, els compagina, dissenya la portada i la

contraportada, i ho relliga tot. Ja té el primer exemplar. Artesà complet va confeccionant exemplar a exemplar, segons la demanda dels compradors: Els seus lectors.

Jordi Gort se sent tan immers en els mons interestel·lars, en l'univers del fantàstic, viu tan intensament en les seves creacions, gràfiques i textuais, que quan te'l trobes pel carrer, et sembla veure un despistat habitant de les galàxies que visita la Terra. Sembla un àngel distret que s'ha després dels seus cels com una fulla i s'ha deixat caure en vol lliure sobre la Terra, però el cap el té al cel.

Fins i tot da vegades porta a les mans una mena de sonall de bones vibracions, diu ell, i el fa dringar alegre, somrient i confiat, perquè l'entorn rebi les vibracions de bona convivència i de pau, com ho fan els habitants d'alguns dels molts planetes quan són visitats per les petites naus dels estols exploradors de les galàxies. El bon Jordi Gort no pretén altra cosa que omplir el seu entorn de bones vibracions. I a fe que ho aconsegueix. El seu posat bonhomíol l'acompanya.

Només viu, per i en els seus dibuixos, i és la sòbria veu narradora de les descripcions de la flora, la fauna, les criatures intel·ligents i el poc o molt desenvolupament tecnològic dels mons inventariats en aquest Manual, habitat per animals i plantes, que a vegades evoquen la flora i la fauna de la terra, generalment de major grandària,

monstruosos o no, que recorden, amb la distància que calgui, les minucioses descripcions d'animals fantàstics que feia l'enyorat i bon escriptor Joan Perucho.

En cada capítol d'aquests Extractes del Manual de Supervivència Estel·lar que es van confeccionar contínuament, se sol descriure un planeta o una anècdota, que Gort il·lustra amb un original dibuix que escenifica la visita de l'Estol Explorador. Els anomenats E.E. Aquest primer volum consta de 37 capítols, encapçalats per un pròleg, redactat per la veu narradora, especulant en el terreny de la Fantasia i emmirallant-se en la figura del català Universal Francesc Pujols (1882- 1962).

En aquest compendi de nombroses aventures espacials, cada món que es visita, en cada peripècia de resolució feliç o perillosa, es parla amb noms i cognoms, del planeta visitat, la seva flora i fauna, els éssers intel·ligents o poc intel·lectualment desenvolupats que l'habiten, les seves cabòries i estratègies de supervivència. Brilla l'enginy del narrador en la designació dels noms amb tics d'ironia, de vegades, en la identificació botànica i la ubicació espacial, amb algunes denominacions que fan l'ullet al lector.

Gort ens recorda el món de la meravella i la fantasia de Joan Perucho i la gràcia de les seves Històries Naturals i de tota la seva obra. El que fa Jordi Gort és seguir les passes del mestre emprant un to de llenguatge científic tot remarcant el nostre origen en el si de la Via làctia. Ens fa viatjar per mons estranys i esbalaidors, per dir-ho amb les seves mateixes paraules. Efectivament, ho són. I per il·lustrar-los el dibuixant expert que és Jordi Gort, crea éssers, animals o plantes monstruosos, malgrat que la majoria de vegades es comporten amb placidesa i bonior, acollint o ajudant als visitants que arriben en les petites naus dels Estols Exploradors.

L'autor fa un resum de la seva vida creativa a la pestanya de la portada del seu llibre. Durant la dècada dels vuitanta del segle passat va col·laborar assíduament en diverses publicacions lleidatanes: al fanzin "Callejón", al diari La Manyana,, a la revista "Ressò de Ponent", que publica l'Ateneu de la ciutat, al diari gratuït CLAXON, a l'altre diari de Lleida, "SEGRE" quan va començar a publicar-se, il·lustrant uns relats estiuençs . També es va dedicar al cartellisme i té il·lustracions en el llibre "Els joves a la Lleida dels vuitanta" i va il·lustrar la revista "Jazzology" amb dibuixos inspirats per la música. I és seva la il·lustració de la portada del disc "Lleida carrinclona" amb cançons dels populars guitarristes Lo Parrano, Marquès de Pota, i Beethoven.

La segona etapa creativa de Jordi Gort es va reiniciar fa uns quatre anys en començar l'autoedició de fanzins personals. N'ha publicat nou títols i actualment treballa en el desè. També ha exposat, en tres espais de Lleida, les il·lustracions dels "Extractes de Supervivència Estel·lar"

La primera entrega dels "Extractes del Manual de Supervivència Estel·lar" acaba de néixer. Tinc l'honor d'haver escrit la Introducció del primer volum i de donar-ne notícia en el nostre Butlletí i, també, de recomanar-ne la lectura.

Rosa Fabregat (desembre, 2010)

CINEMA

MEGAMIND

de Tom McGrath, 2010

Revisar el mite de Superman amb clau d'humor, sarcasme, una certa ambició i amb animacions infantils pensades perquè interessin a tots els públics, no és un exercici senzill ni fàcil... *Megamind* és la paròdia d'un dolent, idea que no és original com a trama cinematogràfica i que

coexisteix a les pantalles amb altres propostes amb formats similars (Gru, el meu dolent favorit).

Megamind i Metro Man, són dues criatures nascudes al mateix sistema estel·lar. Quan els seus respectius planetes estan a punt de destruir-se són enviats pels seus pares en petites càpsules espacials a altres mons habitables... i, naturalment, ambdós éssers van a parar a la Terra. Metro Man al menjador de la casa d'una família benestant de Metro City, Megamind al pati de la presó de la mateixa ciutat. A partir d'aquí els seus destins contraposats s'entrecreuen. Metro Man l'heroi, guapo, aclamat pel poble i rèplica del Superman, Megamind, lleig, dolent, un Lex Luthor de color blau que ambiciona la fama i el poder. Fins i tot hi ha la periodista Roxanne Ritchi (la Lois Lane de torn) desitjada per Megamind. El dolent, amb unes quantes trapes ben ordides passa a ser l'heroi..., fet que no sorprèn l'espectador.

La pel·lícula pot funcionar com entreteniment familiar, tot i que les referències que conté no estan a l'abast del públic infantil. L'espectacularitat de les escenes queda

diluïda en un moment en que els efectes especials i el cinema en 3D deixa de sorprendre a infants i adults. Probablement el film no passarà a la història del cinema, però el que no se li pot negar és un plantejament agosarat, tant des del punt de vista argumental com estètic.

Jordi de Manuel

TRON: LEGACY

de Joseph Kosinski, USA 2010.

El 1982, s'estrenava *Tron*, unes de les primeres pel·lícules produïdes pels grans estudis americans fent servir la tècnica de la computació gràfica. La pel·lícula dirigida per Steven Lisberger i protagonitzada per Jeff Bridges va passar més aviat sense pena ni glòria, quasi desaparebuda, però, poc a poc va esdevenir una pel·lícula de culte i ha estat considerada com antecessora del que després seria el subgènere de realitat virtual dins la Ciència-ficció.

Després de vint-i-vuit anys i importants avenços en el camp dels efectes especials, la poderosa productora Walt Disney ens ofereix una seqüela: *Tron: Legacy*, *Tron*, el *llegat*.

En aquesta nova producció, Jeff Bridges, de nou en el rol de Kevin Flynn, gurú dels videojocs, ha desaparegut de manera estranya. El seu fill Sam, seguint-li la pista, acabarà sent absorbit pel món digital i arribarà a una realitat paral·lela on ha estat vivint els seu pare durant els últims vint anys.

En aquest món cibernètic, l'univers creat pel seu pare, a Sam Flynn l'esperen reptes i perills que haurà d'afrontar acompanyat per una misteriosa guerrera.

No se'ns expliquen en cap moment els fonaments teòrics d'aquesta meravellosa translació al mon digital. Es ben bé màgia, com el viatge d'Alícia a l'altra cara del mirall, però el món i les aventures que hi trobarem, tot i ser vertiginoses i d'una gran bellesa visual, no tenen en cap moment l'enginy mostrat per l'escriptor anglès fa una

pila d'anys. No sembla ser això el que pretenen els guionistes de Tron, la pel·lícula va per altres camins, és una història simple amb moltes corredisses servida amb els moderns mitjans tecnològics i amb moments francament brillants que segurament accontentarà un públic àvid d'aquest tipus de novetats. Tot un festival visual i auditiu per ser degustat en 3D i pantalla gran.

Montserrat Galicia

CÒMIC

FINADO

Els zombis ja grunyen en català.

El món del còmic s'incorpora per partida doble a dues tendències de moda: els zombis, que juntament amb els vampirs són ara mateix les preferències de joves i no tan joves, i la descàrrega de llibres a través de la xarxa, en aquest cas de manera totalment gratuïta sota llicència Creative Commons de lliure distribució. La diferència entre aquest còmic i altres materials del gènere que corren per la xarxa, és que aquest projecte va ser pensat en un principi per a ser publicat en format paper i, per tant, ens la trobem amb una estructura de llibre clàssic.

Finado és un còmic, lúdic amb dosis notables de violència i escenes sexuals dirigit doncs, al públic adult i que segons paraules dels mateixos autors. "recupera la tradició sociopolítica que es va perdre amb la vulgarització i massificació del fenomen zombi".

Des de la web de descàrrega: <http://finado.net/> ens defineixen el còmic Finado d'aquesta manera:

Finado és una novel·la gràfica de 64 pàgines en color amb guió de Xavier Morell, dibuix de Fabián Slongo, color de Nicolás Brondo i portada i separacions de capítols de Konstantin Novosadov, que es distribueix gratuïtament. El còmic té una versió en castellà i una altra en català.

A les primeres pàgines del còmic podem llegir una presentació dels autors i del perquè de la història i de la seva localització: La trama

gira al voltant d'una apocalipsi zombi en una petita ciutat de l'Amèrica profunda. Una història amb morts vivents, comunistes, xèrif autoritari, violència, llenguatge groller, sexe, pulles a cert senador nord-americà que va fer la vida impossible a molta gent i que es qüestiona la manera de vida americana. Ah, i els comunistes són els bons!

Tot i que *Finado* és la narració d'una història completa el seu equip creatiu ha manifestat que ja està treballant en noves històries ambientades en la mateixa ciutat.

La podem trobar en diferents formats de descàrrega i també és pot llegir en línia des del navegador sense necessitat de cap programa addicional.

D. Ticó

TECNOCIÈNCIA EN FICCIÓ

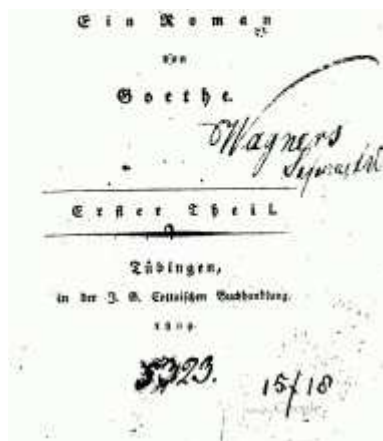
Aquests dies, els suplementes de llibres de les publicacions periòdiques fan ressenyes de l'edició per l'editorial La oficina de la novel·la *Les afinitats electives* de Johann Wolfgang Goethe, *Die Wahlverwandtschaften* (1809). Es tracta d'una edició molt cuidada, a cura d'Helena Cortés,

il·lustrada amb els quadres i gravats de Caspar David Friedrich. És una novel·la romàntica, amb personatges que pateixen o frueixen, depèn de com es miri, aquestes onades de passió amorosa tan pròpies del romanticisme goethià.

Aquí en teniu un fragment:

-Només en els casos complexos es coneixen els graus d'afinitat, les

relacions més pròximes i fortes, les més distants i febles; les afinitats comencen a ser interessants quan provoquen separacions.

-Aquesta trista paraula -exclamà Carlota-, que ara

desgraciadament tant se sent a tot arreu, existeix també a les ciències naturals?

-I tant si existeix! Respongué Eduard. (...) Per exemple, el que anomenem calcita és una terra calcària, més o menys pura, estretament unida a un àcid feble que hem conegut en forma de gas. Si hom introdueix un tros d'aquesta pedra en una solució d'àcid sulfúric, l'àcid ataca la calç i apareix unida a ella en forma de guix i aquell àcid feble i gasós s'escapa. Ací és una separació el que s'ha realitzat i n'ha sortit una nova combinació. Per això hom pensa que fins i tot es pot emprar l'expressió afinitat electiva, perquè realment és com si preferís una relació a una altra, com si s'elegís l'una en lloc de l'altra.

La novel·la del biòleg valencià Martí Domínguez, *El secret de Goethe*, guanyadora del premi Prudenci Bertrana 1999, recreava la dedicació del geni alemany a la ciència, i la seva autobiografia inclou descripcions de la seva feina com a "enginyer en cap" al ducat de Weimar.

Molt probablement fou aquesta mentalitat organitzativa i tècnica la que li féu escriure un dels seus famosos aforisme: "No n'hi ha prou de saber, cal també aplicar-ho; no n'hi ha prou de voler, cal també fer-ho." És clar que, contemplant la seva vida i veient com va ser capaç d'integrar ciència, tecnologia, literatura i art, és a dir, de ser un autèntic generalista, no és d'estranyar la mordacitat amb que escrigué que "No hi ha res més monstruós que una ignorància activa."

Jordi Font-Agustí

OPINIÓ

SKYLINE COM A METÀFORA

Skyline és una d'aquestes pel·lícules on la humanitat ha de fer front a una amenaça sorgida de l'espai exterior. En un dels moments culminants de la pel·lícula se'ns mostra la

imatge de milers de persones sent, literalment, absorbides per unes estranyes naus suspeses sobre el cel de Los Angeles. Dit així es podria pensar que la pel·lícula té el seu interès, res més lluny de la realitat, *Skyline* no deixa de ser un producte de tercera categoria i els responsables dels film no semblen interessats en explicar-nos una història amb cara i ulls, sinó en presentar-nos una corrua d'efectes especials, uns quants aliens bulldozer i un seguit de carreres i persecucions, tot plegat culminat per un final esperpèntic.

En resum es tracta d'una pel·lícula per a paladars pocs exigents i la seva visualització va ser un exercici avorrit i desencantat, i de vegades un pèl angoixant, potser això em va donar peu a fer tota una rastellera de reflexions transcendentals.

Si a l'Amèrica dels anys cinquanta van aparèixer els ovnis com a metàfora de la guerra freda i de la por de l'amenaça nuclear, ens trobem ara que algunes de les pel·lícules de catàstrofes amb alienígenes, i en concret, *Skyline* semblen filmades per exorcitzar les nostres pors davant la crisi econòmica que pateix el món occidental i que amenaça de desmantellar la societat del benestar.

Com a la pel·lícula, en el nostre *skyline*, en el nostre horitzó ciutadà, han aparegut uns monstres horribles disposats a deglutir-nos. Uns monstres que han sorgit quan més tranquils estàvem, i que s'anomenen mercat de capitals, capital financer o simplement bancs, i tan bon punt obrim un diari o escoltem un telenotícies, sentim a dir que fan trontollar els governs i que tots plegats, els hem de salvar, i els hem de servir.

I com a la pel·lícula, els pobres ciutadans, enlluernats per un focus potentíssim, la llum

encegadora de la confusió, som atrapats i abduïts pel monstres-màquina que sobrevolen el nostre horitzó. Som víctimes que no saben el que està passant, ni saben on demanar explicacions. Igual que els desemparats ciutadans a *Skyline*

Exagero? Una veu qualificada com la del president de la república alemanya, Horst Köhler, va titllar sense pèls a la llengua, de monstres -MONSTRES!-, els banquers responsables de la crisi actual que posen a subhasta el benestar i les polítiques socials.

Montserrat Galicia

FRINGE, BALANÇ DESPRÉS DE LA PRIMERA TEMPORADA

A l'anterior número d'aquest Butlletí, Eloi Puig ens recomanava Fringe, la sèrie de ciència-ficció que s'emet actualment els dijous a la nit a TV3 (*Per què val la pena veure la sèrie "Fringe"?*) i ens suggeria que donéssim un cert marge de temps -8 o 9 capítols- a la sèrie. El cert és que hi ha un punt d'inflexió marcat pel fet

que l'agent Dunham (interpretada per l'actriu australiana Anna Torv) en capítols successius torna a submergir-se en el tanc que li permet immiscir-se a la consciència del seu examant traïdor (exmarit de l'actriu a la vida real), presumptament mort. La imatge i la idea, per cert, recorda els "precog" de *Minority Report* de P.K. Dick. Aquest i altres detalls argumentals, efectivament, fan donar un tomb qualitatiu a la sèrie.

Cada capítol de Fringe es presenta en un format gairebé invariable: dos minuts inicials que culminen d'una manera esgarrifosa i la resta del capítol que deconstrueix o resol el cas... o el deixa obert, connectat amb altres. Molts capítols de la sèrie, sovint, contenen escenes que ratllen la morbositat i que produeixen picor en diferents parts del cos, tot i que manté una constància en la correcció política (com ara que els infants mai surten

malparats) que a vegades fa previsible el desenllaç. Fringe, en el seu conjunt, constitueix una repertori enciclopèdic de bones idees de ciència-ficció amanides per la intriga i l'acció que impregnen gairebé cada capítol. A banda de l'embolic de la trama, de les connexions entre els capítols i de l'univers paral·lel -el qual ara ja es pot esmentar-, el més gran encert de la sèrie és el personatge del doctor Walter Bishop (interpretat magníficament per John Noble, el rei Denethor del Senyor dels Anells, com ens recordava Eloi Puig). Bishop és una eminència de les ciències mèdiques, experimentals i exactes, una mena d'híbrid que combina la innocència del professor Bacterio (el científic sonat de Mortadelo y Filemón) i la repelència acadèmica del Dr. House. Walter Bishop, que amaga (o no recorda) secrets inconfessables del seu passat, tan bon punt surt del manicomi munta un laboratori estrafolari i contínuament transita de la lucidesa a la demència, fent possible que el guió es passegi per la ciència i la pseudociència amb total impunitat, probablement perquè genera una empatia difícil d'explicar. La calidesa de Bishop contrasta amb la fredor i l'eficàcia de l'altre personatge amb més força de la telesèrie, l'agent Olivia Durham, amb la relació amor-odi del seu fill Peter Bishop (Josua Jackson) amb el qual va reconstruint l'estranya relació que mantenen, i amb el pragmatisme de Philip Broyles (Lance Reddick) cap de la divisió Fringe de l'FBI. Existeix un llibre, una mena de Bíblia dels horrors (la ZTF, Destrucció mitjançant els Avenços Tecnològics) que Bishop sembla conèixer amb detall. Sobre cada capítol plana l'ombra de la multinacional Massive Dynamics, que amaga els secrets i les descobertes científiques més ben desades amb l'omnipresència del seu cap, William Bell, la imatge del qual es revela al darrer capítol de la temporada (una agradable sorpresa, per cert, per als afeccionats a la ciència-ficció).

J. J. Abrams, un dels ideòlegs de Fringe i de Lost ha trobat un bon filó per explotar un estil de ciència-ficció televisiva que agrada a molta gent. La banda sonora té la mateixa factura que Lost (Michael Giacchino i el mateix Abrams) i la trama acostuma a remoure algun ressort de l'interior del telespectador. Fringe combina els elements científics amb la fantasia més inversemblant, amb guions ben escrits i personatges que generen empatia, i s'esdevé un còctel que funciona. Els seguidors de Fringe agraiem que la sèrie desenvolupi tanta complexitat com sigui possible, però sense que la història se li escapi de les mans a Abrams, com va passar amb les darreres temporades de Lost.

Jordi de Manuel

RELAT

(Fragment d'una ponència de la

professora Ulrica Mosca de la Universitat Romana de la Sapienza al XXXV congrés de la SCCFF)

"Els escriptors feien novel·les per a ser editades i venudes a les persones que les llegien a casa seva. Encara que semblava estrany, la gent normal i corrent les comprava per a llegir-les en solitari, o les demanava en préstec a unes institucions anomenades biblioteques amb la mateixa finalitat. Les novel·les eren de paper i cartró i s'editaven formant un llibre que podia tenir entre 100 a 1000 pàgines, amb un títol que els posava l'autor i un número que es deia ISBN que corria a càrrec de les editorials, i era com una mena d'identificació.

Avui en dia, pels estudiosos de novel·lística, és més fiable aquesta identificació que el títol, perquè s'han detectat molt errors en els títols, donat que algunes de les novel·les s'havien passat a films de l'època i llavors la pel·lícula esdevenia el títol del llibre, o bé perquè hi havia novel·les diferents amb el mateix títol.

Cap a mitjans del segle XXI les novel·les van anar evolucionant, i es van assemblar més als còmics. Cada vegada hi havia menys persones capaces de llegir d'una manera seguida, amb suficient rapidesa i atenció com per comprendre els textos i per captar el significat d'una narració llarga i mínimament complexa. Aquesta mancança es va anar generalitzar i les novel·les es van deixar de fabricar i de vendre. Els novel·listes van anar quedant obsolets. Paral·lelament van aparèixer els guionistes, de vegades, antics novel·listes, que treballaven per a la nova i florent indústria primer del 3D i després de l'Holograma. De fet, durant un període de transició, molts dels novel·listes es van convertir en guionistes. Fins que finalment, l'escriptor de novel·les va desaparèixer com a tal.

Fent una mica d'història, trobem que la paraula novel·la és un manlleu de l'italià *novella*, que significa nova. La invenció de la impremta per Gutenberg va propiciar la difusió de les novel·les, i és a partir de l'Edat Moderna que aquestes prenen embranzida. El punt de màxim esplendor de la novel·la se situa al segle XIX, amb autors com Tolstoi, Balzac, Austen, Verne; però gaudeix de bona salut durant el segle XX, i ja al segle XXI entra en un període de franca decadència.

Als segles XIX i XX no era estrany que la gent tingues llibres a casa seva, entre ells, evidentment novel·les. Aquesta gent, anomenada lectors, eren persones que tenien el hobby de llegir en privat, cosa que a poc a poc es va anar perdent. Hi ha una època,

relativament curta en que els llibres van passar al format digital, un temps que es va pensar que la novel·la podia tenir un esdevenidor, quan en realitat, l'invent, només va servir per a certificar la mort de les narracions com a fenomen cultural.

Tot això no es pot comprendre sense conèixer aquell tipus de societat en la qual llegir era una cosa comú i no s'havia restringit a determinats cercles professionals. Aleshores era impossible suposar que l'holograma substituïria àmpliament el disseny humà d'històries, que ompliria amb escreix la necessitat de narracions que tenen els homes i dones per a formar la pròpia personalitat.

Segons alguns estudiosos de l'època, la desaparició de la novel·la havia de significar la pèrdua de la possibilitat d'estructurar la ment per mitjà del llenguatge i podria afavorir l'aparició de greus trastorns de conducta i personalitat. Però com be recorden els nostres estudiosos actuals, col·legues meus, en els seu millor moment, la proporció de lectors solitaris de novel·la comparada amb la població total era insignificant i no es podien extreure segons quines conclusions."

Vilanova 2192-10-9

Montserrat Galicia

BESTIOLES GAL·LÀCTIQUES

del Manual de Supervivència Estel·lar d'en Jordi Gort

Al planeta Praeboo (sector 309) s'hi van descobrir unes curioses criatures intel·ligents recol·lectores de fruits: els arbrins. El seu aspecte és el d'un gran insecte, però amb un cap que presenta trets semblants a un rostre homínid sempre somrient...

del Manual de Supervivència Estel·lar. Ref.: 27hst64p

Recordeu que la sortida del número 27 coincidirà amb l'entrada de la primavera.